

سوغات

شیخ شبان/چهارمحال و بختیاری

متن و عکس:

پانته آنیکزاد چالشتی

اهالی روستای شیخ شبان نیم قرن است که با هنر متفاوتی شناخته می شوند

باغچه گل های خاتم

شیخ شبان بازگشته و با تربیت شاگردانی هنر خاتم را در روستا رواج می دهد. هرچند مدت زمان زیادی از ورود این هنر به روستا نگذشته، اما استقبال پرشور مردم شیخ شبان از این هنر و اشاعه و ترویج آن از طریق استاد - شاگردی سبب شد روستای شیخ شبان در عرصه تولید خاتم زبانزد شود. ظرافت هنر خاتم کاری سبب شده بانوان نیز که در انجام کارهای نیازمند به صرف حوصله و دقت، توانمندند هم به تولید خاتم روی آورده و در کنار مردان خانواده در این عرصه فعالیت کنند.

• تولید گل خاتم و فروش آن به سایر استان ها

خاتم از چیده شدن قطعات ظریف انواع چوب، استخوان و فلزهایی نظیر مس و طلا و نقره ساخته می شود و این قطعات در کنار هم نقوش هندسی را تشکیل می دهند.

دسته های تهیه شده از این مواد باهم در کنار هم چیده شده و قطعات بزرگتری با الگوهای خاص و تکرار شده را تولید می کنند که به آن ها «گل خاتم» گفته می شود. شیخ شبان باغچه همین گل های خاتم است؛ گل هایی که برای ساخت محصولات خاتم کاری شده برش می خورند و در کنار هم چیده می شوند.

تولید گل های خاتم مستلزم زمان و مهارت و دقت بسیار زیادی است؛ زیرا مرغوبیت محصولات خاتم وابسته به ساخت همین گل هاست. بیشتر محصول خاتم در روستای شیخ شبان همین گل های خاتم است که به دیگر استان ها فروخته می شود. خام فروشی گل های خاتم سبب شده خاتم کاران شیخ شبانی از درآمد کمی برخوردار شوند؛ زیرا بیشترین سود حاصل از تولید محصولات خاتم کاری شده در فروش محصولات نهایی است و بیشترین زحمت نیز در مرحله تولید گل ها و شمش های خاتم است. به همین منظور تعدادی از استادکاران این شهر تصمیم گرفتند با تکمیل فرایند تولید محصولات خاتم کاری و درآمد بیشتر انگیزه بیشتری برای دیگر افراد به ویژه جوانان این روستا برای فعالیت در این عرصه ایجاد کنند.

با وجود این، خاتم کارهای شیخ شبان، هنرشان را دوست دارند؛ هنری که حالا دیگر شناسه روستای آبا و اجدادی شان شده است.

خاتم کاری را شاید بتوان هندسی ترین و منظم ترین هنرها در میان صنایع دستی نامید. مجموعه ای از چند ضلعی های منظم که با دقیق ترین حالت در کنار هم چیده می شوند و درون هریک از آن ها مجموعه ای از اشکال ریز هندسی به ویژه مثلث دیده می شود. استان های اصفهان، یزد و فارس قطب های تولید خاتم کشور هستند. این هنر دیرینه قرن های متمادی است که همچون دیگر هنرها ذوق و قریحه ایرانیان را به جهانیان عرضه داشته است. دقت و ظرافت بسیار زیاد در هنر خاتم کاری آن را به یکی از شناخته شده ترین صنایع دستی ایرانی مبدل کرده است.

• روستای شیخ شبان

روستای شیخ در ۴۰ کیلومتری شهرکرد مرکز استان چهارمحال و بختیاری واقع شده است. این روستا حدود ۳ هزار نفر جمعیت دارد و از آب و هوای خنک و بسیار مطلوبی در تابستان ها برخوردار است؛ زمستان های روستا هم سرد و یخبندان است. بیشتر اهالی روستای شیخ شبان از سادات هستند. مردمان این دیار زبان فارسی را با گویشی نزدیک به بختیاری صحبت می کنند. مثل همه روستاهای کشور شغل بیشتر مردم در این روستا کشاورزی و دامپروری است اما تعداد قابل توجهی از اهالی این روستا به هنر خاتم کاری مشغول هستند. شاید دور از تصور باشد اما اشتغال بیش از ۴۰۰ نفر از اهالی روستای شیخ شبان و وجود ده ها کارگاه فعال در این روستا آن را به یکی از قطب های تولید خاتم کشور تبدیل کرده است. روستایی که اگرچه نقش بسزایی در تولید هنر خاتم کشور دارد، اما نامی ناآشنا در این هنر فاخر است و کمتر کسی از تولید خاتم در این روستا اطلاع دارد. شاید همان خاتمی که روزی شما خریداری کرده اید و یا در ویتترین فروشگاه ها مشاهده می کنید، به دست مردمان زحمتکش در دل روستایی از سرزمین کوهستانی چهارمحال و بختیاری ساخته شده باشد که به نام دیگر استان ها به فروش می رسد.

• تاریخچه هنر خاتم در روستای شیخ شبان

نزدیک نیم قرن پیش یکی از اهالی روستای شیخ شبان به نام «سید جواد احمدی» که هنر خاتم سازی را در استان اصفهان فرا گرفته بود به روستای

هنر خاتم کاری اهالی شیخ شبان، تولید گل ها و شمش های خاتم است

نام روستا را که می شنویم
ذهنمان می رود به سمت
مردمانی که شغلشان
دامپروری و کشاورزی
است اما روستایی
در استان چهارمحال و
بختیاری نه تنها میهمان
خوان پربرکت زمین شده
است، بلکه آغوش خود را
صمیمانه به روی هنر نیز
گشوده است. روستایی
که یکی از قطب های تولید
صنایع دستی در کشور
است، آن هم صنایع دستی
که به «ختم کننده هنرها»
معروف است.